

ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ФЕНОМЕНА ПРАВ ЛЮДИНИ

Андрущак О. М., Булавіна С. Є.

У тезах проаналізовано уявлення про джерела прав людини – такі, як матеріальні умови життя суспільства, суспільні відносини, нормативні акти; розглянуто окремі проблеми останнього, які потребують першочергового розв'язання: виникнення та еволюції феномена прав людини.

Ключові слова: джерела, виникнення, нормативні акти, права людини.

Введення у Конституцію України положення про те, що людина, її життя, здоров'я, недоторканість та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3), а також закріплення у Основному Законі правила стосовно того, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість котрих надана Верховною Радою України, є частиною національного права (ч. 1. ст. 9), стали вагомими кроками у цьому напрямку [3].

На сучасному ж етапі розвитку вітчизняної та зарубіжної правової науки увагу вчених головню привертали лише окремі аспекти феномена прав людини, які зазвичай торкаються лише деяких проявів явища, про котре йдеться. Так, вихідних засад феномена прав людини, а відтак, і формулювання визначення загальнотеоретичного поняття прав людини присвячені окремі праці вітчизняних авторів Т. Андрусяка, Л. Луць, П. Рабіновича, Н. Раданович; вчених з "далекого" зарубіжжя – В. Бернса, Д. Донеллі, П. Касрін, Н. Кренстона, та ін [2].

У правовій літературі пропонується декілька таких підходів.

Так, вітчизняні дослідники вважають джерелом природних прав людини наступні фактори:

1. Життєдіяльність людини як розумної істоти (це біологічне джерело породжує право на життя та право на свободу);
2. Матеріальні умови життя суспільства;
3. Суспільні відносини, зміст яких визначається, матеріальними умовами життя суспільства;
4. Так зване "формально-юридичне джерело" – нормативні акти держави.

Щодо виділення такого джерела, як біологічне, зауважимо, що саме по собі фізичне існування людини навряд чи могло б породити у неї певні права, оскільки тоді не було б до кого пред'являти певні вимоги. Гадаємо, що детермінуючим чинником породження прав людини виступатимуть саме суспільні відносини, у процесі розвитку зокрема, морального, духовного, "розгортання" яких якраз і формується уявлення про виключну цінність людського життя [1].

Сказане не має на меті заперечити тезу про те, що під захистом перебувають певні біологічні ознаки людини такі як, її фізичне життя та здоров'я. Вони отримують статус цінності тільки у процесі опосередкування їх суспільними відносинами.

Що ж до уявлення про інші джерела прав людини – такі, як матеріальні умови життя суспільства, суспільні відносини, нормативні акти, – то його можна дещо уточнити.

На нашу думку, варто проводити розмежування між цими джерелами: між чинниками, динаміка функціонування яких, так чи інакше, спричинює виникнення прав людини в аналізованому випадку – це розвиток суспільних відносин та матеріальні умови такого розвитку, з одного боку, і нормативними актами – з іншого, – адже перші є індикатором – показником, результатом розвитку матеріальної культури суспільства і власне прямо впливають на матеріальний зміст прав людини; інші – нормативні акти, є своєрідним відображенням правової політики держави, показником рівня розвитку правової культури [3].

Стосовно значення нормативних актів як джерел прав людини, то його розгляд, на нашу думку, слід провадити у більш тісній "прив'язці" до держави: адже нормативні акти завжди є лишень одним із наслідків діяльності органів держави, яка, офіційно виступаючи

організацією політичної влади всього населення, характеризується, поряд із цим, своїми власними, “вузькогруповими” інтересами.

Отже, більш обґрунтованим було б вважати, що визначальним рушієм розвитку прав людини виступають власне суспільні відносини, а не матеріальні умови життя суспільства. Відображення прав людини у нормативних актах виступає скоріше конкретною характеристикою, показником рівня розвитку суспільства – у кінцевому рахунку, власне результатом розвитку таких відносин [1].

Тому не зовсім вірним, на наш погляд, буде зведення в одну площину усіх чинників, які з різних сторін характеризують розвиток інституту прав людини: динамічні аспекти – розвиток суспільних відносин та його результати – рівень економічного, соціального, культурного розвитку суспільства.

Таким чином, доходимо висновку, що права людини виникають та розвиваються на основі природно-біологічної та соціальної сутності людини з урахуванням постійно змінюваних умов життя суспільства, опосередковуваних суспільними відносинами [5].

Джерела та література:

1. Добрянський С. П. Актуальні проблеми загальної теорії прав людини: дис. к.ю.наук:12.00.01/Львів. нац. унів. ім. І. Франка. Львів. 2002. 182с.
2. Добрянський С. Права та свободи людини: класична доктрина та сучасна концепція (до порівняльної характеристики). *Вісник Львівського Університету*. Серія юридична. Випуск 36. Львів. 2001. С. 1 – 7.
3. Лозінські К. Універсальність прав людини і відмінності в культурі, традиціях та історичному досвіді. *Незалежний культурологічний часопис*. Львів. 2001. №21. С.187 –206.
4. Рабінович П. М. Права людини та їх юридичне забезпечення. (Основи загальної теорії права та держави): Навч.посібник. Київ. 1992. 154 с.
5. Рабінович П. М, Хавронюк М. І. Права людини і громадянина. Київ: Атіка, 2004.
6. Скакун О. Ф., Подберезький М. К. Теорія держави і права: Експеримент. підручник. Харків. 1997. 48 с.

Andrushchak O., Bulavina S. Sources of origin and evolution of the phenomenon of human rights. *The theses analyze the concepts regarding to the sources of human rights, such as material conditions of societal life, social relations, and normative acts. Specific issues related to the phenomenon of human rights that require priority resolution, including their origin and evolution, are also examined.*

Keywords: *sources, origin, normative acts, human rights.*

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ: КРОК УПЕРЕД ЧИ МОРАЛЬНА ДИЛЕМА?

Андрущак Х. І.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Юхимюк

Тези присвячено дослідженню такого неоднозначного та складного явища як евтаназія, легалізація якого в Україні набуває дедалі більшої актуальності. Стаття аналізує етичні, правові та соціальні аспекти евтаназії, а також перспективи її впровадження в Україні.

Ключові слова: *евтаназія, ортоназія, легалізація, право на життя, право на смерть, мораль, петиція.*

Кожна людина має невід’ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов’язок держави - захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров’я, життя і здоров’я інших людей від протиправних посягань» ст. 27 Конституції України [1]. Так, право на життя гарантується п. 1, 2, 4 ст. 281 ЦК України: